

Cilvēktiesības.info
Satura sagatavošanas vadlīnijas
2022. gada 29. jūnijs

Šīs vadlīnijas paredzētas rakstu konkursa “Ļauj cilvēktiesībām runāt!” dalībniekiem. Tās skaidro satura sagatavošanas procesu, kā arī nosaka dažādo portāla publikāciju formātu un tiem izvirzāmās prasības.

1. VISPĀRĪGA INFORMĀCIJA

1.1. Portāla pamatideja

Cilvēktiesības.info portāla pamatideja ir informēt par Latvijai nozīmīgiem cilvēktiesību jautājumiem nacionālā, reģionālā un starptautiskā mērogā.

Portāla mērķis ir veicināt interesi un izpratni par aktuāliem un vispārīgi svarīgiem cilvēktiesību jautājumiem un ir domāts plašam lietotāju lokam: gan publiskajā, gan privātajā sektorā strādājošiem profesionāļiem, kuri ikdienā saskaras ar cilvēktiesību piemērošanu, žurnālistiem, noteiktu jomu studentiem, kā arī sabiedrībai kopumā.

Portāls arī nodrošinās iespēju ar cilvēktiesību piemērošanu saistītām publiskās varas institūcijām un nevalstiskā sektora organizācijām, kā arī mācību iestādēm informēt par savu darbu un citiem notikumiem cilvēktiesību jomā.

Portāla primārais fokuss ir cilvēktiesību jautājumi, kas vai nu tieši attiecas uz Latviju vai varētu tai būt vispārīgi svarīgi kā nozīmīgi jaunumi cilvēktiesību jomā. Taču tas var aptvert arī plašākus jautājumus, kas saistīti ar tiesiskumu un demokrātiju, ja tie ietver kādu cilvēktiesību elementu. Piemēram, starptautiskas organizācijas ziņojums par draudiem demokrātijai saistībā ar tiesu varas neatkarības vājināšanu, būtu tematiski piemērots un interesants publikācijai mūsu portālā, jo apskatītā problēma būtībā skar procesus, kas nodrošina cilvēktiesību ievērošanu un aizsardzību valstī.

Portāls neinformē par notikumiem, kas saistīti galvenokārt tikai ar vispārīgi sociāliem jautājumiem, tiesību vai judikatūras attīstību vai mazaizsargātām grupām, ja šādām ziņām nav cilvēktiesību aspekta.

Piemēri:

- Ar cilvēktiesībām tieši saistīts saturs: iznācis jauns Latvijai nozīmīgs spriedums Eiropas Cilvēktiesību tiesā
- Ar cilvēktiesībām netieši saistīts saturs: likuma grozījumi, pētījumi un pasākumi, kas saistīti ar sociāli nozīmīgām tēmām kā, piemēram, vardarbību ģimenē, cilvēktirdzniecību, invaliditāte u.c., kam ir izteikts cilvēktiesību griezums
- Vispārīgi sociāli jautājumi: vispārīgas diskusijas par pensiju sistēmu, kriminālprocesa grozījumiem utml., ja vien tās neatklāj skaidri saskatāmu cilvēktiesību elementu

1.2. Portāla saturs

Portālā pieejami trīs publikāciju veidi: ziņas, viedokļa raksti un tematiskie raksti.

Ziņas ir publikācijas, kas īsi informē par kādu jaunumu - situāciju, notikumu vai pasākumu, precīzi atsaucoties uz oriģinālo avotu un neatspoguļojot ziņotāja paša viedokli.

Viedokļa raksti ir oriģināli un individualizēti autora uzskati, kas balstīti kvalitatīvā situācijas vai notikuma analizē.

Tematiskie raksti ietver dažādas publikācijas, kas nav ne ziņas, ne viedokļi. Piemēram, tās var būt intervijas u.c.

Rakstu konkursā dalībnieki var piedalīties ar viedokļa rakstiem un tematiskajiem rakstiem.

1.3. Valoda

Portāla pamatvaloda ir latviešu.

Oriģinālie avoti, uz kuriem liekamas atsauces (saites), nav jātulko latviešu valodā un būs pieejami oriģinālvalodā. Ja informācija oriģinālajā avotā, uz kuru norādāma saite, pieejama dažādās svešvalodās, priekšroka dodama angļu valodai. Ja angļu valoda nav pieejama, priekšroka dodama krievu, franču vai spāņu valodām.

2. RAKSTA SAGATAVOŠANA

2.1. Raksta struktūra

Ziņu raksts sastāv no virsraksta, ievadteksta un galvenās teksta daļas.

2.2. Saturiski norādījumi

Virsraksts

Ziņu raksta virsraksts jāizvēlas atbilstoši raksta saturam, kā arī 'nododamajam' vēstījumam. Virsraksta uzdevums ir ļaut lasītājam saprast, par ko ir galvenā ziņa.

Izejot no tā, virsrakstus var veidot vai nu formālus, vai arī sugestīvus. Katrs no stiliem var būt piemērotākais un tas jāizvēlas skatoties no konkrētās situācijas. Neatkarīgi no izvēlēta stila, virsrakstam ir jābūt pietiekami informatīvam un patiesam (tam nevajadzētu būt lieki sensacionālam vai neviennozīmīgi uztveramam).

Piemēri: Raksts par jauna Eiropas Cilvēktiesību konvencijas protokola stāšanos spēkā (pieejams vadlīniju pielikumā)

- Stājies spēkā Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 16. protokols (*protokols un skaitlis ļoti sausi un daļai lasītāju daudz var neizteikt; taču tajā pašā laikā virsraksts ir patiess un kopumā pieņemams*)
- Stājies spēkā Eiropas Cilvēktiesību konvencijas protokols, kas veicinās sadarbību starp dalībvalstu tiesām un ECT (informatīvs un patiess virsraksts, taču ne pārāk interesants)
- Jaunais ECK protokols: liels solis uz priekšu ciešākai sadarbībai starp dalībvalstu tiesām un ECT (*informatīvs un patiess virsraksts, papildus arī suģestīvs un var vairojot interesi rakstā ieskatīties*)

levadteksts

levadteksts ir īss ziņas galvenās domas kopsavilkums, kas kalpo, lai pievērstu lasītāju uzmanību un palīdzētu tiem izlemt, vai attiecīgā ziņa tos interesē.

levadteksts nav obligāta ziņu raksta sastāvdaļa. Īsiem ziņu rakstiem (līdz 250 vārdi) tas nav obligāti nepieciešams. Garākiem ziņu rakstiem tas būtu ieteicams, jo uzskatāms kā lasītājiem 'draudzīgs'.

Galvenais teksts

Šī portāla mērķis ir ne tikai paziņot par jaunumiem un notikumiem cilvēktiesību jomā, bet darīt to pēc iespējas sabiedrību izglītojošākā veidā.

Tāpēc ziņu rakstā būtu jāiekļauj ne tikai īss apraksts par pašu notikumu (jaunumu), bet arī īsumā jāsniedz informācija par attiecīgā notikuma saturu, kontekstu un nozīmi.

Piemēram, ziņojot par kādu tikšanos vai konferenci būtu īsumā jāatspoguļo ne tikai tas, ka, tikšanās notikusi un kas tajā piedalījies, bet arī galvenie tajā pārrunātie jautājumi un secinājumi, kas varētu būt saturiski noderīgi cilvēktiesību jomā.

Papildus nepieciešams izvērtēt, vai ziņu rakstā parādās kāds fundamentāls koncepts, kas nav raksta galvenā ziņa, bet ko būtu nepieciešams īsi paskaidrot, lai palīdzētu lasītājam iegūt pilnvērtīgāku informāciju un izpratni par notikuma kontekstu. Piemēram, ziņojot par jaunu, Latvijai aktuālu Eiropas Cilvēktiesību tiesas lietu, būtu vēlams arī raksta noslēgumā īsā rindkopā paskaidrot, kas ir ECT, kas un no kura laika tajā var vērsties saistībā ar iespējamu Latvijas valsts pārkāpumu.

2.3. Formāta prasības

Garums

Raksta virsraksta garums ir ne vairāk kā 8 vārdi. Tikai izņēmuma gadījumos tas var būt nedaudz garāks.

Ievadteksts ir aptuveni 2-3 teikumus gara rindkopa. Ievadteksts ir obligāta viedokļu un tematisko rakstu sastāvdaļa.

Papildus ievada un galvenā teksta daļai būtu ieteicams sagatavot arī secinājumu vai noslēguma daļu.

Atšķirībā no ziņu rakstiem, kā mērķis ir paziņot un izklāstīt informāciju par notikumiem objektīvi, viedokļa raksts papildus faktiem satur autora paša analīzi un vērtējumu. Savukārt tematiskie raksti mazāk akcentē autora paša vērtējumu, bet apkopo informāciju un esošos viedokļus un dod pēc iespējas pilnvērtīgāku informāciju par konkrēto tēmu.

Raksta ieteicamais garums ir 1500-2000 vārdi.

Apakšvirsraksti

Apakšvirsraksti nodala paragrāfus ar atšķirīgu domu.

Īsos ziņu rakstos līdz 250 vārdiem apakšvirsraksti galvenajā tekstā nav obligāti, taču garākos rakstos tie ir lasītājam nozīmīgi, lai labāk orientētos ziņas saturā.

Apakšvirsraksti ir ne vairāk kā 5 vārdus gari.

Burti un atstarpes

Teksts jānoformē Times New Roman, 12 pts, ar 1,5 rindu atstarpi.

Atsauces

Sagatavojot ziņu rakstus tiek piemēroti vispārēji akadēmiskie caurskatāmības standarti, t.i., plaģiātisms ir stingri aizliegts. Tas nozīmē, ka lai gan ziņa tiek sagatavota, balstoties uz esošu notikumu un autors nepievieno savu oriģinālu analīzi, ziņas tekstu nedrīkst nokopēt no cita mēdija, kas arī ziņojis par šo notikumu. Gadījumos, kad ziņā ir izmantoti citāti (frāzes) vai informācija, kas ņemta no cita avota, ir jāpievieno atsauce.

Rakstos tiek lietotas akadēmiska stila atsauces. Atsauču noformēšanas stilu izvēlas autors, bet tam jābūt vienotam konkrētajā tekstā, kā arī atsaucēm jāsaturs tāda informācija, lai

citēto avotu un informāciju viegli varētu atrast. Ja tiek citēts tiešsaistē pieejams materiāls, jābūt norādītai arī avota saitei.

Citāti

Mutvārdu citāti

Īsi mutvārdu citāti tiek nodalīti tekstā ar dubultajām pēdiņām (double curly quotation marks) [“example”].

Gari mutvārdu citāti tiek veidoti kā atdalīts teksts (piemērs ziņu raksta paraugā vadlīniju pielikumā).

Citāti no rakstu darbiem

Īsi citāti no rakstu darbiem (līdz vienam teikumam) tiek nodalīti ar dubultajām pēdiņām tekstā (double curly quotation marks) [“example”].

Gari citāti no rakstu darbiem tiek veidoti kā atdalīts teksts (tāpat kā garš mutvārdu citāts).

Lūdzu, nokopējiet **pēdiņas** no šīm vadlīnijām.

Nosaukumu noformēšana

Publikāciju nosaukumi tekstā jāiezīmē *Italic*.

Piemērs: Mums visiem patīk jaunākais *Cilvēktiesības praksē* izdevums.

Tiesu nolēmumu nosaukumi apzīmējami ar *Italic*.

Piemērs: Eiropas Cilvēktiesību tiesa 19. jūlijā pasludināja spriedumu lietā *Kirjaņenko pret Latviju*.

Organizāciju vai kompāniju nosaukumi netiek likti pēdiņās vai kā citādi atzīmēti, bet tiek rakstīti kā vienkāršs teksts, ņemot vērā lielo sākumburtu lietošanas noteikumus nosaukumos latviešu valodā.

Piemēri:

Konferencē piedalījās biedrība *Baltic Human Rights Society* un biedrība *Centrs Marta*.

Māris vērsās Rīgas apgabaltiesā ar prasību pret SIA *Mēdiju Nams*.

Citi nosaukumi, kas nav pastāvīgu veidojumu nosaukumi, būtu liekami dubultajās augšējās pēdiņās.

Piemērs:

Kustība “Es arī” (#MeToo)

Likumu nosaukumi liekami dubultajās augšējās pēdiņās.

Iesniedzējs sūdzējās arī par likuma “Par valsts pensijām” pārejas noteikumu 33.punktu.

1998. gada 28. februārī noslēgtais līgums “Latvijas Republikas un Ukrainas līgums par sadarbību sociālās drošības jomā”.

Citas noformēšanas norādes

Svešvalodu personvārdi, kas tiek transliterēti latviešu valodā, jāliek iekavās oriģinālvalodā, vienkāršā tekstā. Piemērs: Džordžs Klūnijs (George Clooney)

Ja aiz vārda latviešu valodā iekavās ievietota tā izteiksme angļu valodā, tas jānoformē sekojoši: Viendzimuma laulības (angļu valodā “same-sex marriage”)

Pārnestā nozīmē lietoti vārdi jāliek vienkāršajās pēdiņās (single curly quotation marks).
Piemērs: ‘example’

Citus vārdus tekstā nav nepieciešams uzsvērt ar **Bold** vai *Italic*.

Virsrakstos un ievadtekstos saīsinājumi nav liekami. Pirmie saīsinājumi liekami galvenajā tekstā.

Domuzīmes:

Starp vārdiem lietojama garā domu zīme (em dash) [(—)]. Piemērs: Cilvēktiesības — demokrātijas pamats

Starp skaitļiem lietojama īsā domu zīme (en dash) [(–)]. Piemērs: 2018–2019

Lūdzu, nokopējiet **pēdiņas** un **domuzīmes** no šīm vadlīnijām.